

כתובות יט

משה שווערד

1. תוספות על כתובות דף יח/ב

מלוה גופיה מידק דייק. ולרבנן אפי' מלוה על פה לא הויא דבעינן שיהא תחלתו וסופו בכשרות כדאמרי' ביש נוחלין (ב"ב דף קכח. ושם):

2. רש"ש על כתובות דף יח/ב

תד"ה מלוה גופיה. ולרבנן אפילו מלוה ע"פ לא הויא כו'. לכאורה קשה כיון דאמרי דהמעשה הוה אמת נהמנינהו ע"ז במיגו דאי בעו שתקי ולא אמרי דפסולים היו ולא איברי סהדי אלא לשיקרא. וי"ל כיון דפסולים היינו פסולי קורבה כמ"ש הר"ן. וקרובים גזירת מלך היא דאפי' משה ואהרן פסלינהו רחמנא כדאיתא בב"ב (קנט). וגדולה מזו כתבו התוס' לקמן (כה ב) בד"ה הרי ועמ"ש שם. וכן בקטנים א"ל הכי. ועי"ל דאין זה מיגו דדלמא לא רצו שיטרוף ממשעבדי. וכעין זה כתבו הת"י לקמן (כב ב) בד"ה תרוייהו וכן הר"ן שם:

3. תוספות על כתובות דף יח/ב

קטנים נמי כדרשב"ל. ה"מ למימר וקטנים נמי משום דמלוה גופיה מידק דייק [1] אלא דניחא ליה למינקט בכל חד טעמא אחרינא [2] א"נ טעמא דריש לקיש גופיה נמי משום דמלוה מידק דייק והא דלא מייתי דרשב"ל אפסולי עדות משום דר"ל לא הזכיר אלא קטנים בדבריו:

4. רש"י כתובות דף יט/א

יהרגו ואל יחתמו שקר - הלכך כי אמרי נמי אנוסים היינו מחמת נפשות משונו נפשייהו רשעים:

5. חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף יט עמוד א

עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יהרגו ואל יחתמו שקר. [1] פירש"י ז"ל הילכך כי אמרו שלא נהרגו משונו נפשייהו רשעים, ונראה מדבריו ז"ל דלר"מ דינא הוא שיהרגו, וזה תימה גדול מהיכן שמעינן ליה לר"מ הא דהא להדיא אמרינן בכל דוכתא לדברי הכל שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא ע"ז וג"ע וש"ד, ותו דא"כ מאי האי דמהדרינן דאילו אתו לקמן אמרינן להו זילו וחתומו ולא תקטלו, וכ"ת דלרבנן הוא דאמרינן הכי וכי מדרבנן נותיב לר"מ, [2] ויש שפירשו דהכא במדת חסידות קאמרינן שהם נהרגין ותלמודא פריך דלית לן למימר הכי כיון דמשורת הדין אמרינן להו דלסהדו ולא לקטלו, ואפילו לפירוש זה לאו למימרא שיהא מדת חסידות בדבר דהא ודאי כל שאמרו חכמים יעבור ואל יהרג אין לו ליהרג ומתחייב נפשו הוא אם נהרג א"כ היה גדול הדור ועושה כך לצורך סייג הדור כההיא דחנניה מישאל ועזריה שהשליכו עצמן לכבשן האש וכדפרישית בדוכתא, [3] אלא הכי קאמרינן שהם היו סבורים שהיתה מדת חסידות כי בנוהג שבעולם הרבה בני אדם רוצים ליהרג מלהעיד שקר דחמיר להו עדות שקר טובא.

6. דף על הדף כתובות דף יט עמוד א

בגמ': קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יהרגו ואל יחתמו שקר. פרש"י הלכך כי אמרי נמי אנוסים היינו מחמת נפשות נפשייהו רשעים.

כתב הקצות החשן (ס"ו ל"ה סק"ד) **דאין להקשות מכאן על השו"ע** (אבהע"ז ס"ו מ"ב סע' ה') **שפסק דאנוסים לא נפסלו אע"ג שלא מסרו נפשם על קידוש ה', והא כאן מבואר דגם מחמת אונס רשע איקרי. דיש ליישב דאע"ג דאינו נפסל על ידו מ"מ הוא עצמו אינו נאמן למשווי נפשיה רשיעא** אפילו במידי דלא נפסל על ידו לעדות. והקצות החושן הביא הוכחה לכך, דהא בעדים שאמרו אמנה היו דברינן אינם נאמנים משום דעוולה הוא וכדמבואר לקמן בסמוך, אע"ג דלא מצינו שיפסלו העדים החותמים על אמנה.

השב שמעתא (שמעתא ז' פרק ה') הביא רביה למש"כ בקצות הנ"ל מדברי הרשב"א בסוגין שכתב כאן בדברי ר"מ שאומר דיהרגו ואל יחתמו שקר בזה"ל: ואע"ג דקיי"ל אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא שלשה דברים כו', מ"מ מדת חסידות הוא דליקטליה ולא יחתמו שקר, ואי לא עביד הכי משוי רשיעא, וקסבר ר"מ דאפילו בכה"ג אין אדם משים עצמו רשע שאינו חסיד ע"כ, ומבואר בהדיא דאפילו היכא דליכא איסורא אלא שאינו חסיד בכך הו"ל משוי נפשיה רשיעא. מיהו השב שמעתא תמה ע"ז דבסופ"ב דיבמות מבואר בהדיא דבמקום דלא נפסל לעדות לא אמרינן דאין אדם משים עצמו רשע. וע"כ כתב הש"ש דכוונת הרשב"א רק בסוגין דאין הנאמנות מצד עדות אלא מצד מיגו, וכיון דדינו ליהרג הו"ל מיגו במקום חזקה דחזקה דכדון עשה. וכמו כן גם אי לא נפרש כהרשב"א הנ"ל אין להוכיח מכאן דגם העובר באונס נפסל לעדות, דשאני הכא דנאמן מכה מיגו ומיגו במקום חזקה לא אמרינן.

7. משכנות הרועים

ריא. בנמ': אמר רב חסדא קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרנו, יהרנו ואל יחתמו שקר. האחרונים נחלקו בדין אין אדם משים עצמו רשע, אם הוא דוקא במעשה רשעות שנפסל מחמתו לעדות, או שאפילו במעשה שלא נפסל מחמתו לעדות, אין אדם משים עצמו רשע ואינו נאמן. דעת התומים¹ דרק במקום שנפסל עי"ז לעדות אאמע"ר, שהרי בטעם דאאמע"ר כתב רש"י לעיל ית, ב בד"ה אלא שאמרו, דהוא משום שאדם קרוב אצל עצמו ואינו נאמן על עצמו לא לזכות ולא לחובה בדיני נפשות, ולא להעשות רשע ולהפסל לעדות על פי, אלמא דהיכא שאין רשעה זו פוסלת אותו לעדות, שפיר נאמן להשים עצמו רשע.

ולפי"ז כתב התומים² דעדים שחתמו על שטר אמנה נפסלים לעדות, משום שאסור לעדים לחתום על שטר אמנה וכדאיתא בסוגיין יט, ב, ולשיטתיה אזיל, דכיון דאמרינן התם דעדים שאמרו אמנה היו דברינו אינם נאמנים, דכיון דעולה הוא אעולה לא חתמי, והיינו דאינם נאמנים לומר שעשו איסור, ע"כ דנפסלים הם לעדות, שאל"כ היו נאמנים להשים עצמם רשעים.

והקצוה"ח³ חולק בדבר וסובר דאין אדם משים עצמו רשע כלל, אפילו באופן פוסל את עצמו לעדות ברשע זה, והביא ראיה מדברי הרמב"ן בסוגיין⁴ שכתב בפירוש אחר,

דר' מאיר ג"כ מודה שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא ג' עבירות בלבד, ומ"מ דינא הוא דיהרגו ולא יחתמו שקר ממידת חסידות, ואי לא עבדי הכי משוי נפשיהו רשיעי, וקסבר ר"מ דאפי' בכה"ג אין אדם משים עצמו שאינו חסיד, ורבא קשיא ליה דכיון דקא מודית שאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש, ואי אתו לקמן מורינן להו שיחתמו, היכי משויתו להו רשעים כשחתמו מדעתם, עיי"ש, הרי מבואר להדיא שאינו נאמן אפי' על דבר שהוא ממידת חסידות להשים את עצמו שאינו חסיד, ומכ"ש שאינו נאמן להשים עצמו רשע באיסור תורה אפי' באופן שלא נפסל לעדות מחמתו.⁵

8. דף על הדף כתובות דף יט עמוד א

השב שמעתא (שמעתא ז' פרק ה') הביא ראיה למש"כ בקצות הנ"ל מדברי הרשב"א בסוגין שכתב כאן בדברי ר"מ שאומר דיהרגו ואל יחתמו שקר בזה"ל: ואע"ג דקיי"ל אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא שלשה דברים כו', מ"מ מדת חסידות הוא דליקטליה ולא יחתמו שקר, ואי לא עביד הכי משוי רשיעא, וקסבר ר"מ דאפילו בכה"ג אין אדם משים עצמו רשע שאינו חסיד ע"כ, ומבואר בהדיא דאפילו היכא דליכא איסורא אלא שאינו חסיד בכך הו"ל משוי נפשיה רשיעא. מיהו השב שמעתא תמה עי"ז דבסופ"ב דיבמות מבואר בהדיא דמקום דלא נפסל לעדות לא אמרינן דאין אדם משים עצמו רשע. וע"כ כתב הש"ש דכוונת הרשב"א רק בסוגין דאין הנאמנות מצד עדות אלא מצד מיגו, וכיון דדינו ליהרג הו"ל מיגו במקום חזקה דחזקה דכדין עשה. וכמו כן גם אי לא נפרש כהרשב"א הנ"ל אין להוכיח מכאן דגם העובר באונס נפסל לעדות, דשאני הכא דנאמן מכח מיגו ומיגו במקום חזקה לא אמרינן.

9. שו"ע אבן העזר - סימן יז

(ו) בשעת הגזירות מתירים נשים על פי בעלי תשובה: הגה - שמעידים מה שראו בעת צרה, אע"פ שהמירו דתן מכח אונס (תשובת הרא"ש כלל נ"ז). ריקים הממירים ופוחזים שחזרו בתשובה, אך לא בתשובה גמורה, אין לסמוך על עדותן רק במסיחין לפי תומן (מהר"י בכתביו סימן ר"ד), או בידוע שהעידו בלא רמיה ועקול (שם סימן רכ"ד). והכל לפי ענין העד ולפי ראות עיני הדיין:

10. משכנות הרועים

ריד. ובעיקר ביאור הסוגיא, דקס"ד דרב חסדא דר"מ ס"ל דעדים צריכים לההרג ולא לחתום שקר, נתחבטו בזה הראשונים דאין ס"ד למימר הכי, הרי אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא ג' עבירות בלבד, וכבר הבאנו לעיל ביאור הרמב"ן דר"מ ס"ל דממדת חסידות היה להם לההרג, ומשמע מדבריו דרבנן פליגי עליה דר"מ, משום שאפי' מידת חסידות אין בזה, וגם זה צ"ע, דאמאי יהיה בזה משום מידת חסידות, הרי לדעת הרמב"ם ורבים מהראשונים אסור לו למסור עצמו למיתה במקום שהדין יעבור ואל יהרג.⁶

רמז. והנה הרמב"ן בסוגיין פ' כתב עוד ביאור אחר בטעמא דרב חסדא, דקסבר ר"מ דעדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו, יהרגו ואל יחתמו שקר, וז"ל: לפי שנמצא בברייתא חיצונית שלשה דברים אין עומדים בפני פקוח נפש ואלו הם, ע"ג וג"ע וש"ד, ר"מ אומר אף הגזל, ורבא אמר אנן ודאי קיי"ל שאין לך דבר שעומד בפני פ"ג אלא שלשה אלו בלבד, ודילמא אתא קמיה כי דינא דס"ל כרבנן ואורו ליה הכי, וסיים הרמב"ן דלאו מילתא היא, ויש לפרש בכוונת הרמב"ן, דנהי דר"מ הכי ס"ל, דעל גזל יהרג ואל יעבור, מ"מ עדות שקר אינה גזל, שהרי אינם גוזלים בפועל ממון, ורק שגורמים להוציא ממון שלא כדין ע"י עדותם, וזה אינו עומד בפני פקוח נפש, והיש מפרשים ס"ל, דכיון דר' מאיר דאין דינא דגרמי, עדות שקר נמי דמי לגזל, ויהרג ואל יעבור. פ

ריז. ובעיקר טעמו של ר"מ בברייתא דעל הגזל ג"כ יהרג ואל יעבור, כתב החת"ס דגזל הוא מאבזרייהו דשפיכות דמים, דכיון דחזקה שאין אדם מעמיד עצמו על ממנו, יכול להסתעף מזה רציחה, ובוה נחלקו רב חסדא ורבא בסוגיין, דר"ח ס"ל דעדות שקר היא אבזרייהו דגזל, ורבא סבר דכיון דגזל גופיה הוא רק אבזרייהו דש"ד, ובעדות שקר ל"ש למימר דהיא אבזרייהו דש"ד, מיסתייה דרק על גזל אמרינן יהרג ואל יעבור ולא על עדות שקר, ולפי"ז הוכיח החת"ס, דהיכא שמאיימים על עדים להעיד עדות שקר להרוג אדם מישראל ואם לאו יהרגו אותם, שמחוייבים הם למסור נפשם על זה, דהא חזינן דלר"ח עדות שקר היא בכלל אבזרייהו דגזל, וה"נ עדות נפשות היא אבזרייהו דשפיכות דמים, וגם רבא יודה בזה, ודוקא בגזל פליג, וכמש"נ.

11. תוספות מסכת כתובות דף יט עמוד א

דאמר מר אין לך דבר כו' - פירוש אפי' מאן דמחמיר לא מחמיר אלא בהנך דרבא גופיה קסבר דאפילו בהני אינו חייב למסור עצמו בצניעא במס' ע"ז בפרק ר' ישמעאל (דף נד. ושם) ואין חילוק בין הנך לשאר ובפרהסיא בכולהו יהרג ואל יעבור.

12. תוספות מסכת עבודה זרה דף נד עמוד א

הא בצניעא הא בפרהסיא - לכאורה משמע דרבא ס"ל דאונס דצניעא אין לו למסור עצמו ומתוך כך היה נראה לפסוק כרבי ישמעאל דשרי נמי עבודת כוכבים בצניעא וקשיא דחס ושלום שנפסוק עבודת כוכבים יעבור ואל יהרג ועוד בשאלות דרב אחאי פרשת וארא (סימן מב) פוסק כר' יוחנן דאמר בשילהי בן סורר ומורה (סנהדרין דף עד. ע"ש) משום ר"ש בן יהוذاק כל מצות שבתורה יעבור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים יכול אפילו בפרהסיא ת"ל ולא תחללו את שם קדשי לכך נראה דרבא נמי אית ליה דרבי יוחנן והא דקא משני לתרוצי הברייתא אפילו אליבא דר' ישמעאל הוא דאתא וכן משמע נמי בפ"ב דכתובות (דף יט.) דרבא אית ליה דרבי יוחנן דא"ל רבא אילו אתו לקמן לאימלוכי אמרי' להו זילו חתומו וכו' דאמר מר **אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים והתם נמי בצניעא מיירי** דאין דרך שיאנס אותם בפני י' ומורי דודי הרב ר' משה מקוצי בספר המצות שחבר כתב בסוף פרק בן סורר ומורה וז"ל רבא דפ' ישמעאל לא פליג עליה דר' יוחנן אלא ה"פ אמר רבא הכל היו בכלל לא תעבדם בין לאזהרה בין למיתה כשהוא אומר וחי בהם יצא אונס דצניעא מכל וכל בין מאזהרה בין ממיתה אבל הא מודי רבא דאיכא עשה דבכל נפשך שיש למסור עצמו אפילו בכל אונסא כדאמר ר"א בברייתא כשהוא אומר לא תחללו אהדריה בכלליה והיינו אונס דפרהסיא בין לאזהרה בין למיתה והואיל **ורבא שהוא בתרא לא פליג עליה דרבי יוחנן שריר וקיים פסק השאלות שיש לאדם למסור עצמו למיתה ואפילו באונס ובצניעא** עכ"ל.

13. שערים מצויינים בהלכה

מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. [כתבן [התוס' דטעמו משום דדבר תורה אין צריך קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בכ"ד, אלא דרבנן אצרכוהו קיום כי טעין מזויף הוא, אבל אם טען פרוע הוא אין צריך לקיימו.] כתב הרמב"ם (גירושין פ"ז ה"ב) בא הבעל וערער ואומר לא גירשתיה מעולם והגט מזויף הוא יתקיים בחותמיו, ואם לא נתקיים ולא נודעו עדיו כלל, תצא והולד שנולד לה ממזר שהרי אינה מגורשת. [וכתב במ"מ דמשמע שהיא אשת איש גמורה והולד ממזר גמור מן התורה, ואע"ג דקיום שטרות מדרבנן הוא, הכא שהבעל טוען שהוא מזויף, והאשה אינה יודעת בזה דבר [שקיבלה הגט ע"י שליח] העמיד האשה על חזקתה דהיא אשת איש כו', ויש מי שכתב

דבכל גוונא דנינן לה כספק מגורשת. ובדברי הרמב"ם צ"ע שכתב, דהיא אשת איש והולד ממזר, והא אפשר דעתה לא נודעו העדים, ואולי לאחר זמן ימצאו ויתקיים הגט על ידיהם.] עי' במשנה למלך (שם פ"ו ה"ז). ובבית שמואל (סי' קמא סק"ע) הקשה, למה הולד ממזר לשיטת הרמב"ם, או ספק ממזר לדעת שאר פוסקים, הא קי"ל כריש לקיש דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין, והקיום אינו אלא מדרבנן א"כ ליכא אלא ספק דרבנן, ולכן דעתו דר"ל מיירי כשטוען פרוע, אבל כשטוען

14. שערים מצויינים בהלכה

מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ת"ל ונתן לאשר אשם לו. פרש"י ולא כתיב לאשר הלוהו, אלא לאשר האשם שלו, ואשם הוא הקרן כו'. עי' בגמ' ב"ב (קעה:): דקי"ל שעבודא דאורייתא, ופי' הרשב"ם דכתיב (תצא כד-יא) "יוציא אליך את העבוט החוצה". [ובקצה"ח (ריש סי' פו) הביא דהר"ן (סוף מסכתין) הקשה, למה לי קרא דר' נתן "לאשר אשם לו", הא בלא"ה משועבד הכל למלוה בבית ובשדה דהא שעבודא דאורייתא, ותיריך דקרא צריך היכא שהחוב נעשה לאחר ההלוואה, דמדאורייתא לא משתעבד אלא הנכסים שהיה לו בשעת הלוואה כו', ומכח שעבודא דר' נתן מהני אפי' החוב שלאחר הלוואה, עיי"ש שהאריך בזה. ועי' בר"ן בסוגיין.]

15. תוספות מסכת כתובות דף יט עמוד א ד"ה וכגון שחב

וכגון שחב לאחרים - וא"ת ולהימניה במגו דאי בעי מחיל ליה דהא המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול (לקמן דף פה:): ויש לומר דלאו מגו הוא דשמא אין דעתו למחול ולהפסיד חובו דעכשיו שאומר אמנה הוא לא מפסיד מידי כיון שאין הלוה גזלן ...

16. חידושי הר"ן מסכת כתובות דף יט עמוד א

וכדר' נתן כו' ודוקא כשאין לו ללוה נכסי' אחרים מוציאין מזה ונותנין לזה, אבל היכא דאית ליה נכסים אחרים אין מוציאין מזה ונותנין לזה, דלא גרע יותר מהיכא דאית ליה ללוה נכסים בני חורין, דאין נפרע מן המשועבדין. וא"ת אפי' בלאו דר' נתן [נמין] חב לאחרים, דאע"פ שאין מוציאין מזה ונותנין לזה, מ"מ כשיתרעם בב"ד על לווה זה יוציאון חוב זה מידו, דכשם שב"ד יורדין לנכסיו של לווה כך יורדין לשטר חוב זה לפרעו. יש לומר, דרבנן דפליגי עליה דר' נתן קסברי דאין ב"ד יורדין (לחוב והכל) / לחובו כל/ זמן דאינו מתרעם ממנו, והיינו דאמרי' דאין מוציאין מזה ונותנין לזה בשום ענין כל זמן שלא יתבעהו המלוה דאין מוציאין ממנו אלא ברצון מי שהלוהו. ואם תאמר אמאי לא מהימנין ליה מלוה מתוך שבידו למחול, וכדשמואל, דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול. [1] ויש לומר דהכא אינו יכול למחול (אבל במוכר שטר חוב) כיון דמכירת קרקעות משועבד מן התורה וכדר' נתן, אבל במוכר שטר חוב בעלמ' שאינו משועבד מן התורה, משום דמכירת (קרקע) שטרות אינן משועבדות מן התורה, יכול למחול. והכי מוכח [ב] (ד) בבא בתרא דאמרי' התם אע"ג דאמ' שמו' המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל, מודה שמואל שאם נתנה במתנה (ה) [ת] שכיב מרע שאינו יכול למחול, ואמרי' התם טעמ' משום דקאמ' דמתנה / דמתנת / שכיב מרע דאורי', הילכך כל שנקנה דבר תורה אינו יכול למחול ומכירת שטרות היינו טעמא משום דאין מכירתן אלא מדרבנן. אבל רת"ם ז"ל פי' דאי משום הא לא איריא, דהתם ה"ק דמתנת שכיב מרע דאורייתא, כלו' והרי הוא כירושה שזה זוכה בה כאילו הוא יורש, שהתורה (אמרה) נתנה רשו' שיירש (כל) מי שירצה, אלא שזה זוכה בה מחמת מתנה וזה זוכה בה מחמת ירושה, אבל שניהם משום ירושה אתו, אבל לעולם אימ' לך דמכירת שטרות דאורייתא, ואפ"ה יכול למחול. והכי מוכח בבבא מציע' דאמרי' התם ת"ר וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות דא"ק מי שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו אלו שאינן גופן מכור ואין גופן קנוי אלא לראיה, אלמ' דמכירת שטרות דאורייתא, וטעמ' דיכול למחול משום דתרי שעבודי אית ליה למלוה על הלוקח שעבוד נכסים ושעבוד הגוף, ושעבוד נכסים אינו אלא מדין ערב, וכדתניא נכסוהי דאיניש אינין ערבין ביה. וכי מזדבין אדם לחבריה משעבד לו כל נכסיו, ואמטו להכי יכול למחול. וא"ת כיון דאתית להכי הדרן קושי' לדוכתי' אמאי לא מהימן, מתוך שבידו למחול. [2] איכא דמתרצי, לאו מגו מעליא הוא, דכי מחיל ליה לחבריה, נמצא דמפסיד ליה מכל וכל. ועיקר הפי'. כמו שפי' הר"א הלוי ז"ל דהכא כששטר זה הוחזק בב"ד

עסקי, וכיון שהוציאו מלוה בב"ד, הרי הודה שלא היה שטר אמנה, ומ"ה אינו יכול לסתור הודאתו בשום מגו. והוא דאביי הלכה היא וכן פסק הרב אלפסי ז"ל. הילכך אם מלוה אומ' בשטר שהוחזק בב"ד דשטר אמנה הוא אינו נאמן.

17. ספר הצות החושן סימן פו ס"ק א

ראובן שנושה מנה - והוא מדר' נתן ויליף לה מדכתיב ונתן לאשר אשם לו לאשר גזלו לאשר הלוח לא נאמר אלא לאשר אשם לו והיינו למי שהקרן שלו. וצריך לדעת קרא למה וכי לא ידעינן דכל אשר יש ללוה הן בבית הן בשדה הכל משועבד למלוה ואם כן כשיגיע זמן פרעון ודאי טורף המלוה וכבר האריך בזה הרשב"א בחידושו סוף קידושין והעלה מזה דשטרות לאו בני גוביינא דמילי נינהו ומילי לא משתעבדא, וכ"כ הר"ן כתובות (יט, א) וז"ל: ואי תימא בלא ר' נתן נמי כשיתבענו המלוה בבית דין למה לא יגבו לו חוב זה כשם שמגבין שאר נכסיו י"ל דשטרות לאו בני גוביינא נינהו שאין גופן ממון וכל שאין גופן ממון אין בית דין מגבין לו ומהכא שמעינן לה ע"ש. אבל הרשב"א והר"ן לשטתייהו דסברי דשטרות לאו בני גוביינא אך דעת הרא"ש והטור והש"ע בסימן ס (ס"א) דסברי דשטרות משתעבדי באגב אלמא דבני שעבוד נינהו הדרא קושיא לדוכתיה...

אבל בשעבודא דר' נתן מהני אפילו החוב אחר הלואה וכמ"ש בסימן פה סק"ה ועמ"ש לקמן סק"ט.

18. משכנות הרועים

רלא. בגמ': לעולם דקאמר מלוה וכנון שחב לאחרים, וכדר' נתן, לכאורה נראה דהיכא שהוא חב לאחרים מן הדין אין הודאתו מועלת, דיסוד דין הודאת בע"ד כק' עדים דמי, הוא מדין דאדם נאמן על עצמו לחובתו יותר מק' עדים, וכמ"ש הקצוה"ח^ט דהתורה האמינתו על עצמו כשם שהאמינה תורה שני עדים על אחרים, ונפ"ל מקרא ד"אשר יאמר כי הוא זה", אבל כשחב בהודאתו לאחרים, בזה לא האמינתו תורה, ובעינן שני עדים כי היכי דבעינן תורת עדות בעלמא.

רלב. ולשיטת מהריב"ל * דהודאת בעל דין מהני משום התחייבות, ואינה משום נאמנות, ע"כ צ"ל דהטעם שאינו נאמן כשהוא חב לאחרים, הוא משום דחיישינן לקנוניא, ואינו מעיקר הדין, דאטו משום שחב לאחרים לא יוכל לחייב עצמו בהתחייבות חדשה או למחול ללוה, הרי לדעת הרבה ראשונים מהני מחילה בשעבודא דר"נ.^פ

19. שפתי כהן על חושן משפט - סימן סא

(טז) על לאו. אל תשכן באהלך עולה ונראה דמיירי אע"פ שהלוח שותק ואינו מבקש השטר או שרוצה המלוה ליתן לו השטר אלא שדוחהו מיום ליום קמ"ל דמגדין אותו שיתן מיד דאי מיירי שהלוח מבקש השטר והמלוה אינו רוצה ליתנו כלל ל"ל לטעמא שעובר על לאו של דברי קבלה תיפוק ליה שמחוייב להחזיר לו שטרו שלא יתבענו עוד פעם אחר דעל כרחק מיירי כשלא יתן לו שובר דאי נותן לו שובר ליכא איסורא דאל תשכן באהלך עולה וכמו שהוכחתי לעיל סימן נ"ז או אפשר דאפי' נותן שובר איכא איסורא דאל תשכן באהלך עולה וכמו שהוכחתי בס"י נ"ז דליכא איסורא היינו כשכותב שובר על גב השטר עצמו או כשנשאר חייב לו מקצת דבעל כרחק צריך להשהות השטר אצלו אבל הכא דא"צ להשהות השטר כלל שם מיקרי עולה דדלמא יאבד שובר ולמה לו להשהות השטר אצלו בחנם:

20. רמב"ם יד החזקה - הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ז

(יב) אלא יתקן או יגנו [1] ספר תורה שיש בו שלש טעיות בכל דף ודף יתקן ואם היו ארבע יגנו ואם היה רוב הספר מוגה והשאר יש בו ארבע טעיות בכל דף ונשאר אפילו דף אחד מאותו השאר המשובש בלא ארבע טעיות הרי זה יתקן:

21. הרא"ש על כתובות פרק שני - סימן יא

איתמר ספר שאינו מוגה אמר ר' אמי עד שלשים יום מותר לשהותו מכאן ואילך אסור לשהותו משום שנאמר אל תשכן באהלך עולה. [2] פ"רש"י ס"ת נביאים וכתובים. ואפשר שפירש כך משום דבימי רב אמי לא היה להם כתובים ספרים אחרים [3] ולא למעט ספרים המצויים לנו עתה דאם נמצא טעות בגמ' או בספר מפוסקים יבא להתיר האסור ולאסור את המותר ולזכות את החייב ולחייב את הזכאי ואין עולה גדולה מזו:

22. ספר ים של שלמה - כתובות פרק ב אות יד

איתמר (שם) ספר שאינו מוגה, אמר רב אמי אסור להשהות בביתו יותר מל' יום, עד שיתקנו, שנאמר (איוב י"א י"ד) אל תשכן באהליך עולה, ופ' רש"י, ס"ת נביאים וכתובים. וכתב הרא"ש (סימן י"א) שמשום הכי פי' כך, משום דבימי רב אמי לא היה עדיין נכתבים ספרים אחרים, אבל לא בא רש"י למעט ספרים הנמצאים עתה, אם נמצא איזה טעות בגמרא, או בפוסקים, או מספרים אחרים, שיכול להתיר את האסור, ולהייב את הזכאי, ואין עולה גדולה מזו. [4] ואני אומר, שרש"י לא כיון לדבריו, דא"כ לא היה לו לפרש מידי, מאחר שאינו בא למעט, ואדרבא, אני אומר, דדוקא ספרי תורה נביאים וכתובים הוא דשרי עד ל' יום, אבל גמרות ופוסקים אפילו שעה אחת אסור להתרשל, אלא יתקן הטעות מיד, היכא דאיכא למטעי:

23. שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אורח חיים סימן ט

ותשובה להרב המופלא מוהר"ר יאקב נר"ו.
מה ששאל עבור הספרים הפסולים שאינם ראויים עוד לתיקון אם מותר להניחם בארון הקודש המקודש לספרים הכשרים והביא מעלתו ראייה משברי לוחות שמונחים בארון עם הלוחות השלמים. ושוב דחה כי השברי לוחות היה בהם קדושה יתירה שהיו מעשה ידי הקב"ה בעצמו. הדחיה שלו אינו דחיה דלפי דבריו א"כ איך הביאו במסכת מנחות דף צ"ט ראייה מזה להזהר בתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו. אבל באמת עיקר הראיה שלו אינו כלום דשם מתחלה על דעת כן נעשה הארון להניח בו שברי לוחות ג"כ ופשיטא דתנאי מתחלה מועיל כמבואר באו"ח סי' מ"ב סעיף ג' בהג"ה ואעפ"כ יפה הוכיחו מזה להזהר במי ששכח תלמודו מדחזינן שהקפיד הקב"ה על שברי לוחות להניחם בארון והתנה על תנאי זהו. אמנם לדינא אם הלכה זו רופפת בידך פוק חזי מה עמא דבר ומעשים בכל יום כשמוצאים טעות בשבת בשעת קריאה מחזירין ספר זה לארון ומוציאים אחר, הרי שאף שספר הזה נמצא פסול לשעתו אפ"ה מחזירין לארון הקודש המיוחד לספרים הכשרים. ואין לומר דשאני התם שדעתם לתקן הספר ההוא לכן הוא בקדושתו משא"כ הספרים שהוא שואל אינם ראויים עוד לתקן. דאטו בדעתם הדבר תלוי שעכ"פ הא כל זמן שלא נתקן הרי הוא פסול. ועוד דגם ספרים אלו מה שאינם ראויים לתקן היינו מרוב הטרחה אבל בודאי אם ירצו להוציא הוצאות רבות הכל יוכל להתקן אלא שתהא הוצאה יתירה על השבח ויוכלו בהוצאה כזו לכתוב מחדש ולכן אינם מתקנים. וא"כ כשם שמחזירין בשבת ספר שנמצא בו פסול לארון כן אין איסור להניח ספרים הללו בארון הקודש. ואכתי יש לדחות דספר שנמצא בו פסול אכתי כשרים שאר חומשי תורה שבאותו ספר עצמו וכשר לקרות בהם כמבואר באו"ח סי' קמ"ג ס"ד בהג"ה. ועוד דספר שנמצא בו טעות דבר הרגיל הוא וי"ל לב ב"ד מתנה עליהם. מ"מ נ"ל להקל. ויש לי סמך מדברי רש"י במסכת שבת דף קט"ו ע"ב בד"ה פ"ה אותיות. וכתב רש"י זה שיעור לספר תורה שנמחק או בלה להיות בקדושתו, ומדכתב לשון בקדושתו משמע קדושתו ממש. מכל זה נלע"ד שאין איסור. וכל זה אני אומר שמצד קדושת הארון אינו איסור. אבל אכתי אסור בלא"ה שמא יבוא לידי מכשול לקרות מתוכו. והרי מבואר ביו"ד סי' רע"ט שספר תורה שאינו מוגה אסור להשהותו יותר משלשים יום אלא יתקן או יגנוז. ולרוב הטרדה אקצר. דברי הד"ש.

24. שו"ת בנין ציון סימן צז

ב"ה אלטאנא, יום ו' כ"ז כסליו שנת תר"ט לפ"ק.

שאלה - אם מותר להניח ס"ת בלוי' שאי אפשר לתקן עוד בארון הקדש אצל ספרי תורות כשרות.

תשובה - שאלה זו כבר נשאלה בשו"ת נודע ביהודה ח"א (א"ח סי' ט') והשוואל רצה להתיר מטעם לוחות ושברי לוחות מונחים בארון אבל הגאון המחבר ז"ל השיב לו שראי' זו אינה כלום ששם הארון מתחלה נעשה לשם כך להניח בו גם שברי לוחות ופשיטא דתנאי מועיל בתחלה אבל לא שייך זה בס"ת שנפסל גם מסיק שיש איסור אפילו יש קדושה בס"ת שבלה שמא יקרא בו ע"ש אכן במכ"ה נעלם ממנו שדין זה כבר הוזכר בספר חסידים (סי' תתקל"ד) להתיר וז"ל שם לוחות ושברי לוחות מונחים בארון אם יש ספר תורה במקצתם קרועים ומחוקים ישים עם ספר תורה בארון ואם בא לגנוז יריעות של ס"ת לא יתכן שיהיו בארון בין העמודים על יריעות ויגנוז במקום אחר ופן יהו מושלכים עכ"ל הרי בפ"י שהתיר לשים ס"ת פסולה עם הכשרות רק שחילק בין ס"ת שלמה שבלה ליריעות שבלו והתיר מטעם לוחות וש"ל מונחים בארון מה שדחה בנ"ב בשתי ידיים ובאמת מה שהשיב על זה ששם מתחלה נעשה גם לשברי לוחות והוי כמו התנה לענ"ד אין זה תשובה דעכ"פ מדצוה הקדוש ברוך הוא להשים השברים אצל הלוחות בארון א' מוכח דלהשברים קדושה כמו להשלמים וא"כ ה"ה בס"ת ועוד כיון

דכבר נהגו העם להשים הס"ת הפסולים אצל הכשרים בארון הקדש הוי כמו התנה בתחלה גם בארון הקדש כמו גבי ארון דלוחות ואף דאמרינן במגילה (דף כ"ו) ס"ת שבלה גונזין אותו אצל ת"ח וכ"פ בא"ח (סי' קנ"ד) ובי"ד (סי' רפ"ב) זה דוקא אם אין לו מקום להניחו וצריך לגנוזו קמ"ל"ן היאך יגנוזו אבל אם רצה להניחו בארון הקדש במקום מיוחד / מיוחד / זהו גניזתו. **גם מה שכתב בשו"ת נ"ב הנ"ל לאסור מטעם שמא יקראו בו** והביא ראי' ממה דנפסק בש"ע י"ד (סי' רע"ט) דאסור להשהות ספר שאינו מוגה יותר מל' יום אלא יתקן או יגנוזו **לענ"ד תמו' שהרי דין זה נובע ממה דאמרינן כתובות (דף י"ט)** אתמר ספר שאינה מוגה אר"א עד ל' יום מותר לשהותו מכאן ואילך אסור משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה ע"ש הרי בפ"י **דהטעם דוקא משום אל תשכן שלא יקרא הטעיות אבל לא מטעם שמא יקרא בו ויחזיקו לכשר** ועוד שהרי רש"י פי' שם דספר שאינו מוגה היינו תורה נביאים וכתובים וכ"כ הש"מ שם בשם שאר ראשונים והרי בהם ודאי איך שייך גזירה דשם קרא דמה איסור יש לקרות בנביאים וכתובים שאינם מוגהים **אע"כ דהטעם דוקא משום כיון דיש לתקן והוא קורא הטעיות מקרי עולה ואסור לשכון באהלו וכן משמע הלשון ספר שאינו מוגה משמע שראוי להגיהו ולתקנו אבל כיון דאי אפשר לתקן והוא אינו רוצה לקרות בו אין כאן עולה דמה לו לעשות ולכן גם מה שהוסיף הרמב"ם ואחריו הש"ע דיתקן או יגנוזו הפירוש כיון שאפשר לתקן אם גנוזו הרי שהרחיק העולה מביתו אבל לא שצריך לגנוזו מה שאי אפשר לתקן והוא אינו קורא בו מטעם שמא יקרא בו בצבור ועוד הרי לזה יש תקנה שיניח הס"ת הפסולים במקום מיוחד באה"ק וכמנהג הרבה קהלות וזהו בעצמו גניזתם ולכן אין כאן חשש רק מטעם כבוד ס"ת הכשרים ולזה מהני הטעם של הס"ח = הספר חסידים = דלוחות ושברי לוחות מונחים בארון. הן אמת דזה בעצמו ששברי לוחות היו מונחים בארון א' עם הלוחות השלמים אינו מוסכם מכל דמצינו בזה פלוגתא בירושלמי דשקלים (פ"ה) דלר' יהודה בן לקיש ב' ארונות היו ואותו ארון שהיו מונחות בו השברי לוחות לא ה' בו קדושה כ"כ והי' יוצא עמהם למלחמה אבל לרבנן ארון א' ה' וכבר הזכיר גם רש"י בחומש בפ' עקב דעת ריב"ל וע"ש ברמב"ן וגם הספרי ס"ל כן דב' ארונות היו דאיתא שם וארון ברית ד' נוסע לפניהם זה שיוצא עמהם במחנות והיו בו שברי לוחות עכ"ל וגם במדרש תנחומא פ' עקב ס"ל כן ע"ש ולפ"ז אין ראי' מהא דשברי לוחות שמותר להניח ס"ת בלוי עם הכשרים בארון א' אכן מגמרא שלנו נראה דפשיטא דארון א' ה' ללוחות וש"ל = ושברי לוחות = ושאינו פלוגתא בזה שהרי בב"ב (דף י"ד) שקיל וטרי לר"מ מנ"ל דשברי לוחות מונחים בארון ע"ש ומה פריך דלמא באמת ס"ל כאידך מ"ד שלא היו מונחים בארון אע"כ מוכח דגמרא שלנו ס"ל דליכא פלוגתא בזה ועוד דגם בירושלמי ריב"ל דס"ל דב' ארונות היו הוא יחיד נגד רבנן דס"ל דבארון א' מונחים והלכה כרבים ולכן מה שנוהגים בהרבה קהלות שאינם גונזים הס"ת שבלו רק מניחים אותם באה"ק במקום מיוחד ומוציאים אותם בש"ת להרבות ההקפה יש להם לסמוך על הס"ח שהתיב כנלענ"ד הקטן יעקב.**

25. ריטב"א על מסכת כתובות דף יט/ב

יש שפירשו דאפילו בכתב ידם יוצא ממקום אחר נאמנים ואע"ג דאמרינן באנוסים היינו מחמת נפשות דלא משוי' נפשייהו רשעים כלל אמרינן לעיל אין נאמנים בשכתב ידם יוצא ממקום אחר התם הוא דמ"מ עיקר סהדותיהו לגמרי שלא היה שם [מכר כלל משא"כ בתנאי היו דברינו שהמכר קיים] כשנתקיים התנאי, אבל ר"י ז"ל פירש ואחרים עמו דאין נאמנין אלא כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר משום שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ותדע דבעי' רבא אפילו מוכח מילתא הכי דאמרינן מודעא ואמנה טעמא מאי דקא עקר ליה לשטרא וכו' אלמא אין עיקר שאלתו אלא אם יהא דין זה כדון מודעא ואמנה דהחמירו בהו חכמים שלא להאמינם כלל או לא אבל לא לאפוקי תרי דרגא שיהיו נאמנים אפילו בכתב ידם יוצא ממקום אחר זה אינו במשמע דא"כ הוה ליה לפרושי ותו דאמרינן גבי עד א' אומר תנאי תרווייהו בשטרא מעלי' מסהדי' אלמא שאין השטר מתקיים אלא על פיהם דאי לא הל"ל הא שטרא מעליא היא אלמא כולא שמעתין בהכי מיירי וכן פסק הר"מ ז"ל, ומיהו כל הדברים האלו אינם אלא כשאומרים שהיו דבריהם אמנה או תנאי או מודעה כשחתמו אבל אם אומרים שלא ידעו כן כשחתמו אלא שחתמו כדון ואח"כ נודע להם שהודו כן בפיהם לעולם הם נאמנים ואפילו כתב ידם יוצא ממקום אחר דהא לא עקרי סהדותיהו כלל והרי זה כאילו אומר שחזר ומחלו או שחזר ומכרו לו וכבר פרשנוהו כן בפרק בתרא:

26. ריטב"א על מסכת כתובות דף יט/ב

נמצא ג' דינים בדבר דכל האומר אמנה היה דברינו או אנוסים היינו מחמת ממון וכל דבר שמשמין עצמם רשעים אינם נאמנים אפילו אין כתב ידם יוצא ממקום אחר וכל האומר תנאי היה דברינו או אנוסים היינו מחמת נפשות או קטנים היינו וכל דבר שאין משמין עצמם רשעים נאמנים כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר וכל שאומרים

שלא ידעו בשום דבר מכל זה אלא לאחר שחתמו ונתנו השטר הרי הם נאמנים אפילו בשכתב ידם יוצא ממקום אחר וכן כשהשטר יוצא מתחת יד העדים נאמנים לעולם לא מצד העדות אלא מדין שליש בעלמא:

27. רישב"א על מסכת כתובות דף יט/ב

הכחשה תחלת הזמה היא. פי' לאו דווקא תחלת הזמה היא ממש דהא אין הזמה באה אחר הכחשה ולא דמי אהדדי כלל אלא לומר קצת הזמה שאומרים על הראשונים שלא העידו כדין ולפיכך כשם שאין מזימין את העדי' אלא בפניהם שהם באים לעונשים והתורה אמרה והועד בבעלין יבוא בעל השור ויעמוד על שורו כך אין מכחישין את העדים אלא בפניהם דמ"מ עדות הכחשה על גופן הוא שהעידו שקר ולפי דבריהם של אלו הראשונים פסולי עדות הם ואע"ג דבהא בשמעתין אינם מעידין שהעידו שקר אלא שהיו קרובים או אנוסים מחמת נפשות מ"מ כיון שלפי השטר הרי אנו חוששין שהעדים מעידין שחתמו כראוי והשטר קיים ויציב ואלו מעידי' שאין עדות קיימת שם הכחשה שכן אין להכחישם אלא בפניהם כך יש לפרש [לפי] שיטתינו:

1. רמב"ם יד החזקה הלכות יסודי התורה פרק ה

(ד) כל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו ...

2. קובץ הערות - סימן מח

(יז) ושמא י"ל, דזהו טעם מחלוקתן של רבותינו הראשונים בדינא דיעבור ואל יהרג, אם רשאי להחמיר ולמסור את עצמו למיתה, דאי נימא דהאיסור נדחה מפני פיקו"נ בתורת דחיה, לא שייך בזה חומרא, דודאי אסור להחמיר על עצמו שלא ללבוש כלאים לציצית, דהוא מבטל מצוה במזיד, אבל אי נימא דאינו בתורת דחיה, אלא דהוי כמו אנוס, דאינו חייב למסור נפשו בשביל קיום המצוה, שפיר י"ל דאם רוצה להחמיר על עצמו רשאי. אלא דצ"ע לפי השיטה הזאת, דהא ודאי בחולה שיש בו סכנה, כו"ע לא פליגי דאסור לו להחמיר על עצמו, ולא נחלקו אלא באנסוהו לעבור או ליהרג, ומאי שנא זה, דהא תרווייהו נפקי מחזק קרא, וחי בהם. ולכאורה נראה טעם דרשאי להחמיר, משום מצות קידוש השם, וזה שייך רק באנסוהו ולא בחולה, ועדיין צ"ע:

3. דרך חיים מסכת אבות פרק א משנה ב

לכן אמר שהעולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, כי על ידי התורה אין האדם בעצמו בריאה של תוהו אבל היא בריאה חשובה, ועל ידי העבודה הוא שומר היחס שיש לאדם אל בוראו שנברא ממנו, ועל ידי גמילות חסדים האדם יש לו חבור אל שאר בני אדם, כי לא נברא האדם בפני עצמו כלל רק עם שאר בני אדם, וכאשר האדם עושה חסד עם זולתו הנה יש לו חבור אל זולתו, וכזה האדם כאשר ברא הש"י, כי לא נברא שיהיה האדם יחידי בעולם, ודבר זה נראה כאשר עושה חסד לזולתו שלא יאמר אין לי עסק עם אחר, ודברים אלו מבוארים. וכבר בארנו הלשון שאמר העולם עומד ולא אמר האדם עומד, כי האדם יסוד ועמוד כל העולם כמו שאמרנו.

ומן הדברים אשר בארנו יש לך להבין מה שאמרנו ז"ל (סנהדרין ע"ד ע"א) כי כל העבירות שבתורה יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז ג"ע] ושפיכות דמים, כי אף אם נתנו חכמים סברא לשפיכות דמים דמאי חזית דמא דידך סומק טפי דלמא דחבירך סומק טפי, אבל לגילוי עריות לא נתנו טעם רק דילפינן מקרא כדאיתא במקומו. אבל טעם דבר זה, כי אלו ג' עבירות הם הפך אלו ג' דברים שהעולם עומד עליהם, כי אין ספק כי ע"ז הפך העבודה שהיא אל הש"י, ושפיכות דמים היא הפך גמילות חסדים, כי זה מטיב לאחר ועושה לו דבר שאין צריך לעשות, ושפיכות דמים מאבדו לגמרי, וגילוי עריות הוא הפך התורה כי כבר בארנו למעלה כי מעלת התורה שהיא השכל נבדל מן חמרי לגמרי, ואין דבר שעל ידו האדם נבדל מן החמרי רק ע"י התורה השכלית ואין צריך לזה ראייה, והפך זה ג"ע שהולך אחר זנות שהיא ג"ע ובוזה הולך אחר החמרי עד שהוא נחשב לגמרי כמו בהמה וחמור. וכן אז"ל כי מעשה הזנות הוא מעשה בהמה, ובמס' סוטה (ט' ע"א) מפני מה קרבנה של סוטה מאכל בהמה שהיא מן השעורים אמרה תורה היא עשתה מעשה בהמה ולפיכך קרבנה מאכל בהמה, ולדבר זה אין צריך ראייה כי הזנות מעשה בהמה חמרית, ועוד אמרו ז"ל (שם) כי תשטה למה נאמר

ללמד שאין המנאפים מנאפים עד שיכנס בהם רוח שטות ע"כ, למדנו מזה כי אין הולך האדם אחר זנות רק כאשר יכנס בו רוח שטות שהוא כמו בהמה בעלת חומר ואז יש ניאוף, ולפיכך הזנות של גלוי עריות הוא הפך מדריגת התורה שהיא תורה שכלית והזנות מעשה חמרי, ולפיכך באלו ראוי שיהיה נהרג ואל יעבור, כיון שקיום האדם על שלשה דברים השנויים כאן שעל ידי שלשה דברים העולם עומד, ובהפך שלהם אין לאדם מציאות כלל, ואם ירצה לעבור ואל יהרג, הרי על כל פנים נחשב כאלו אין לאדם מציאות, ומוטב שימות זכאי ואל ימות חייב, כי כאשר הוא הפך הטוב כאלו אין לו מציאות כלל. ואף על גב שהוא באונס, מכל מקום כיון שאלו דברים נוטים מן המציאות לגמרי לא שייך לומר וחי בהם ולא שימות בהם, כי באלו עבירות הוא עצם המיתה וההעדר ואין בהם המציאות שהוא החיות כלל ודבר זה מבואר.

4. שעורי ר' דוד מסכת כתובות דף יט עמוד א

ריג) בביאור יסוד דין שעבודא דר' נתן

ונראה לבאר פלוגתתם, [של הש"ך והתומים], דהנה ביסוד דינא דשיעבודא דר"נ נחלקו הסמ"ע והש"ך (ומבואר בקצוה"ח סי' פ"ה סק"ה) באיזה אופן איכא שיעבודא דר"נ, האם דוקא כשלוה קודם שמעון מראובן, ואח"כ ליה לוי משמעון, או אפ"ל כשלוה קודם לוי משמעון ואח"כ שמעון מראובן. דהסמ"ע סובר דדוקא אם קודם ליה לוי משמעון, ורק אח"כ ליה שמעון מראובן, אז איכא דינא דשיעבודא דר"נ.

ומשום דס"ל דיסוד הך דינא הוא דחידשה תורה שהשיעבוד שיש לשמעון על לוי, בכלל שאר נכסיו הוא, וכשלוה אח"כ מראובן, משתעבד נמי השעבודים שלו לראובן כשאר נכסיו, ורק דהחידוש הוא דאע"פ דשטרות לאו גופן ממון, אפ"ה משתעבד שיעבוד זה לראובן. ולכן ע"כ זהו דוקא אם היו משועבדים כבר לשמעון בשעה שלוה מראובן, אבל אם הלוי ללוי רק אח"כ, לא משתעבד לוי לראובן אם לא כתב דאיקני, וכמו שאר נכסים שקנה אחר הלואה, דאין משתעבדים בלא דאיקני. אבל הש"ך סובר, דאדרבה, עיקר דין שיעבודא דר"נ שייך יותר אם ליה לוי משמעון אחר שכבר ליה שמעון מראובן, ומשום דס"ל דיסוד הך דינא אינו משום שהשיעבוד משתעבד, אלא דגוף החוב הוא של הראשון, נחשב כאילו ליה לוי מראובן בעצמו ונתחייב הממון ישר לראובן, ולכן זה שייך רק כשקודם ליה שמעון מראובן ואח"כ הלוי שמעון ללוי, דאז חשבינן כאילו הלוי לו המעות עצמן שקיבל מראובן, ונחשב עי"ז כאילו ליה מראובן, אבל אם בשעה שלוה לוי לא היה שמעון חייב לראובן, לא שייך סברא זו לומר שיחשב כאילו לוי ליה ישר מראובן...

רטו) בטעמא דבשיעבודא דר"נ אין יכול למחול

ולפי"ז יש ליישב שפיר קושית הגרעק"א (הנ"ל ס"ק רי"א).

דהנה הרי הטעם דבשיעבודא דר"נ אין יכול למחול תלוי נמי בשני השיטות הנ"ל.

דלהש"ך דיסוד דין שעבודא דר"נ הוא דחשיב כאילו לוי ליה ישר מראובן, א"כ ממילא דאין שמעון יכול למחול ללוי, כיון דחיובו של לוי הוא ישר לראובן.

אבל להסמ"ע דיסוד שעבודא דר"נ הוא דהשעבוד שיש לשמעון על לוי הוי בכלל כל נכסיו דמשועבדים לראובן, צ"ל דמה דאינו יכול למחול הוי משום דגם השעבוד הגוף שיש לו על לוי, משתעבד לראובן.

דכל מה דמוכר שט"ח לחבירו יכול למחול הוי משום דמוכר לו רק שעבוד נכסים, ושעבוד הגוף נשאר אצל המוכר ולכן יכול למחול על שעבוד הגוף שאצלו וממילא פקע שעבוד נכסים שביד הלוקח.

משא"כ בשעבודא דר"נ דנתחדש שהשעבודים שיש לו ג"כ משתעבדים, א"כ ע"כ נתחדש דגם השעבוד הגוף משתעבד לראובן ולכן אין יכול למחול.